

TANTÁRGY: 27 IMPROVIZÁCIÓ

ALAPSZAK MEGNEVEZÉSE: ELŐADÓMŰVÉSZET

VÉGZETTSÉGI SZINT: ALAPFOKOZAT (baccalaureus, bachelor; rövidítve: BA)

Felelős szervezeti egység: Szólóhangszerek Tanszék

TANTÁRGYFELELŐS: Király Csaba egyetemi docens

Foglalkoztatás: első helyen teljes munkaidőben foglalkoztatott (AT)

A tárgyat oktató: Király Csaba egyetemi docens

Foglalkoztatás: első helyen teljes munkaidőben foglalkoztatott (AT)

Kreditérték: 1

Oktatott félévek száma: 2

Heti óraszám: 2

Értékelés módja: Gyakorlati jegy

Szabadon választható

01 A SZAKINDÍTÁSI DOKUMENTUMOKBAN TALÁLHATÓ TANTÁRGYLEÍRÁS:

Improvizáció

A képzési cél a hallgatók spontán rögtönzési- és a tudatos szerkesztési készségük kialakításának elősegítése és fokozatos fejlesztése. A képzés különböző zenei stílusokban történő hangszeres improvizálás és komponálás lehetőségeivel foglalkozik. Az improvizatív és zeneszerzői magatartás egyidejű jelenléte nagymértékben fejleszti az interpretációs készséget, a zenei hallás és ritmusérzéklet, bizonyos általános képességeket (memória, önkontroll, döntési készség, szuggesztivitás stb.) valamint a kreatív, problémamegoldó gondolkodás kialakítását. Témakörök: hang, hangköz, ritmus, hangsor, skálák, harmonizálás, dallam és kíséret, periódus, zenei mondat, rövidebb-hosszabb zenei egységek, különböző zenei formák barokk és klasszikus példák nyomán; a barokk zene improvizatív jellegű díszítései variánsai; kadenciák, szekvenciák, moduláció, ismétlés, visszatérés; homofónia, polifónia; continuó-játék; improvizáció adott témára; a romantikus zene formái, a versenyművek kadenciái.

02. A TANTÁRGY ÁLTALÁNOS CÉLJA ÉS SPECIFIKUS CÉLKITŰZÉSEI, VALAMINT A MEGSZERZENDŐ KOMPETENCIÁK FELSOROLÁSA

A képzési cél a hallgatók spontán rögtönzési- és a tudatos szerkesztési készségük kialakításának elősegítése és fokozatos fejlesztése. A képzés különböző zenei stílusokban történő hangszeres improvizálás és komponálás lehetőségeivel foglalkozik. Az improvizatív és zeneszerzői magatartás egyidejű jelenléte nagymértékben fejleszti az interpretációs készséget, a zenei hallást és ritmusérzéklet, a memória, az önkontroll, a döntési készség, a szuggesztivitás képességeit, valamint a kreatív, problémamegoldó gondolkodás kialakítását.

Organistáknál konkrét képzési cél (a fentiekhez kapcsolódva) a megfelelő jártasság megszerzése:

- a liturgikus népénekek elő-, köz- és utójátékainak improvizálásában
- a szertartást bevezető bevonuló, ill. azt befejező, kivonulásra alkalmazott improvizációkban
  - egy adott stílusban történő improvizációban (reneszánsztól napjainkig)
  - egyszerűbb / összetettebb zenei formák rögtönzésében
  - adott témá(k)ra történő improvizációban
  - a continuó-játékban

03. FELTÉTELEZETT TUDÁSANYAG, ELŐKÉPZETTSÉGI SZINT

A képzettségi szintnek megfelelő hangszeres tudás, összhangzattani, ill. stílusismeretek.

04. A TANTÁRGY TARTALMA ÉS SZEMESZTERENKÉNTI BONTÁSA, ILL. A SZEMESZTERENKÉNT 15 HETES ANNOTÁCIÓ

A képességi szintek különbözőek, a tananyagot a hallgatók tudásszintjüknek megfelelően sajátítják el.

5. szemeszter

A rögtönzési készség kialakítása, ill. a meglévő készség fejlesztése megadott, különböző szempontok alapján. Önálló zenei gondolatok rendszerbe foglalása, kapcsolódó gyakorlatok játszása, ennek alapján saját kompozíciók készítése is.

Zenei elemek: hang, dallam, akkord

Témakörök: hangköz, hangsor, skálák, többszólamúság, harmónia, ritmus, stílusok

Szerkesztési elvek: ellentét, párhuzam, tükörkép, szimmetria, asszimetria, kötött és kötetlen játék

Foglalkozás a hangzás lehetőségeivel; önálló zenei gondolatok elősegítése; variációs lehetőségek; a kreativitás fejlesztése; a karakter kérdése

Orgonistáknál (a fentiekén túl): harmóniák és összefüggéseik; dallam és kíséret; szekvenciák; moduláció; ismétlés; visszatérés; homofonikus és polifonikus szerkesztésmód; egyszerűbb korálharmonizálás; a liturgikus népénekhez kapcsolt közötti elő-, köz- és utójátékok rögtönzése; korálok, egyszerű zenei formák rögtönzése; improvizáció egy adott témára

6. szemeszter

A rögtönzési készség kialakítása, ill. annak továbbfejlesztése a funkciós zene szabályai szerint.

Témakörök (funkciós zene): harmonizálás; dallam és kíséret; periódus; zenei mondat; rövidebb-hosszabb zenei egységek; különböző zenei formák barokk és klasszikus példák nyomán; a barokk zene improvizatív jellegű díszítéses variánsai; kadenciák; szekvenciák; moduláció; ismétlés; visszatérés; záratok; bővülések; homofónia; polifónia; a romantikus zene formái; versenyművek kadenciái; improvizáció egy (esetleg több) adott témára; stílusimprovizáció egy adott funkciós vázlat alapján, ill. egy megadott barokk / klasszikus zenemű funkciós vázlata nyomán

Orgonistáknál (a fentiekén túl): egyszerűbb / összetettebb zenei formák, egyszerű felépítésű fughetták (vagy fűgák), fantáziák rögtönzése; improvizáció egy (esetleg több) adott témára; stílusimprovizációk; a zenei építkezés kérdése; a regisztrálás szerepe az improvizációban

A continuó-játék specifikus területeivel hangsúlyozottabban a continuojáték tantárgy foglalkozik.

05. ÓRARENDI-OTTHONI TERHELÉS ARÁNYA

Heti 2 csoportos óra. A gyakorlás egyénre szabott, napi szinten ajánlott, legalább fél óra.

06. SZEMESZTER ALATTI ELLENŐRZÉS MÓDJA

Órai számonkérés. Egyéni / csoportos improvizációk, ill. a feladott, megírt saját kompozíciók eljátszása, elemzése, kiértékelése órán. Beszámoló az ajánlott irodalom egy-egy témaköréből.

07. VIZSGAKÖVETELMÉNYEK, ILLETVE SZIGORLATI TÉTELSOROK, VAGY ZÁRÓVIZSGA KÖVETELMÉNYEK

Zongoristáknak (más hangszereseknek is):

Beszámoló mindkét szemeszter végén. Értékelés: gyakorlati jegy.

- Egyéni és csoportos improvizáció(k) megadott szempontok alapján
- Adott szempontok alapján írott kompozíció(k) eljátszása és hallgató általi analízálása

Orgonisták

Az orgona főtárgyi vizsgakövetelmények szerint az improvizáció az 5. szemeszter végi vizsga, ill. 6. szemeszter végén a diplomahangverseny része. Tematikáját a főtárgytanár határozza meg.

08. A KÖTELEZŐ, ILLETVE AJÁNLOTT JEGYZETEK /IRODALOM JEGYZÉKE

Irodalom:

Az irodalom a főtárgy, ill. a kamarazenében elsajátított irodalomra, mint példákra támaszkodik

Ajánlott irodalom:

- Apagyai Mária: Zenei feladatgyűjtemény az improvizáció tanításához
- Apagyai Mária: Szerkesztés és rögtönzés
- Sály László: Kreatív zenei gyakorlatok
- Gonda János: A rögtönzés világa

Kiegészítő irodalom:

- Nicolaus Harnoncourt: A beszédszerű zene
- Laura Campbell: Sketching at the Keyboard
- Gonda János: Jazz

Orgonistáknak (a fentiekén túl)

Ajánlott irodalom:

- Jaroslav Vodrazka: Die Orgelimprovisation
- M. Dupré: Improvizáció tankönyv
- Keller: Korálimprovizációk

Ajánlott liturgikus irodalom:

- Várnagy Antal: Liturgika (Egyetemi jegyzet)
- a Budapesti Kántorképző liturgika jegyzete

09. A TANTÁRGY TÁRGYI SZÜKSÉGLETEI ÉS ELLÁTOTTSÁGA

Az improvizáció tantárgy oktatása nem hangszerhez kötött, ki-ki saját hangszerén, ill. az intézet zongoráin játszik. Orgonistáknak a város templomaiban található hangszerek állnak rendelkezésre. A tananyaghoz szükséges könyvirodalmat az intézet könyvtára bocsátja rendelkezésre. Az esetlegesen fellépő hiány a Zeneakadémiáról vagy más budapesti könyvtárból könyvtárközi kölcsönzéssel pótolható.

10. TANTÁRGYI VONATKOZÁSÚ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK, KUTATÁSOK KÖVETÉSÉNEK MÓDSZERE

Az improvizáció tanításával sokféle módszer foglalkozik. Az improvizáció tanítása összetett feladat. Elsősorban a főtárgytanár irányítása alapján történik. Az improvizációban történő alapvető ismeretek elsajátításához hozzátartozik az irodalomjegyzékben (ld. 8. pont) felsorolt könyvek szisztematikus tanítási módszereinek megismerése, képességek szerinti alkalmazása.

11. A TÁRGY MINŐSÉGBIZTOSÍTÁSI MÓDSZEREI, FEJLESZTÉSI POLITIKÁJA

A hallgató gyakorlati tudást az improvizáció tanításával foglalkozó könyvek szisztematikus módszereinek megismerésével, a nagy mesterek improvizáció-felvételeinek meghallgatásával, ill. élő, hangzó példákon keresztül sajátíthat el. A tárgy oktatásához több évtizedes tapasztalatom áll rendelkezésre.

A zongora-, ill. később az orgonaimprovizáció elsajátításához az alapismereteket kezdetben az 1968 óta működő, Apagyai Mária és Lantos Ferenc vezette komlói Improvizációs Zenei Műhelyben, később a Zeneakadémián Gergely Ferenc orgonaművésztől kaptam. A későbbiek során tudásomat saját magam továbbfejlesztettem. Diplomám megszerzése óta zongora- és orgonakonzertjeim műsorának rendszeres eleme az improvizáció. Megszerzett tapasztalataimat, tudásomat adom át a hallgatóknak. Fontosnak tartom élő példák mutatóásával a hallgatót zenei megnyilvánulásaiban, kreativitásában segíteni, hogy zenei ötleteit minél hatékonyabban, rendbe foglalva juttathassa kifejezésre.

Az improvizációban tapasztalt művészek élő játékának hallgatása valamint mesterkurzusaikon történő részvétel fontos összetevője lehet a tanulási folyamatnak.

12. KIMENETI KÖVETELMÉNYEK

Ld. 7. pont